

PEDAGOGICKÁ KONCEPCE LESNÍHO KLUBU LETOHRAD STROM ŽIVOTA

Zpracováno: 5.října 2016

Pedagogická koncepce Lesní mateřské školy vychází ze specifík lesních mateřských škol, čerpá inspiraci z alternativních pedagogických směrů. Převážně z Waldorské pedagogiky, Montessori pedagogiky, prožitkové učení a environmentální výchovy. Pedagogická koncepce je v souladu s podklady Rámcového vzdělávacího programu pro předškolní vzdělávání, který vychází z požadavků ukotvených v Národním programu rozvoje vzdělávání v ČR.

OBSAH

1. IDENTIFIKAČNÍ ÚDAJE

2. OBECNÁ CHARAKTERISTIKA

3. PODMÍNKY VZDĚLÁVÁNÍ

3.1. Věcné podmínky

3.2. Psychomotorické podmínky

3.3. Životospráva

4. ORGANIZACE VZDĚLÁVÁNÍ

4.1. Organizace řízení

4.2. Personální zajištění

4.3. Spoluúčast rodičů na vedení

4.4. Pravidla lesa a Lesní mateřské školky Strom života

4.5. Systém organizace vzdělávání

5. CHARAKTERISTIKA A OBSAH VZDĚLÁVACÍHO PROGRAMU

5.1. Zdroje pro vytváření obsahu vzdělávacího programu

5.2. Vzdělávací program

5.3. Metody výchovně-vzdělávací činnosti

5.4. Hodnotová východiska práce pedagogů

5.5. Hodnoty a jejich poznávání v rámci výchovně vzdělávacího procesu

6. EVALUAČNÍ SYSTÉM

6.1. Evaluace dětí

6.2. Evaluace pedagogů

7. ADRESÁŘ ŠKOLSKÝCH A PORADENSKÝCH STANOVIŠŤ A ODBORNÉHO MULTIDISCIPLINÁRNÍHO TÝMU

1.IDENTIFIKAČNÍ ÚDAJE

Název: Lesní klub Letohrad - Strom života

Sídlo: Václavské nám. 1, Letohrad, 561 51

Zřizovatel: Letohradské soukromé gymnázium o.p.s.

Právní forma: obecně prospěšná společnost

IČO: 25257340

Webové stránky: www.lesniklub.lsg.cz

Kapacita: max.15 dětí na den

Pedagogové: Mgr. Veronika Peteráčová, Alena Hýblová DiS., Bronislav Frydrych, Lisa Kohli (Angličtina),

kroužky: Lisa Kohli (Angličtina), Mgr. Růženka Gally Jadrná (kroužek muziko-hraní), Bc. Marta Majvaldová (kroužek výtvarniček), Pavel Kalous (kroužek kutílek s tatínky)

Asistenti pedagogů: Mgr. Tamara Nerudová, Marie Klížová, Mgr. Růženka Gally Jadrná

Koordinátor služeb pedagogického týmu: Mgr. Veronika Peteráčová: 721 166 190

Koordinátor pedagogů, supervize: Mgr. Hanka Jenišťová Šípková

Pedagogickou koncepci zpracovala: Mgr. Veronika Peteráčová ve spolupráci s týmem pedagogů

2. OBECNÁ CHARAKTERISTIKA

Lesní klub Strom života se nachází blízko centra města v Zámeckém parku Letohrad. Využíváme také zázemí Zahradní domek s bytem 2+KK s malou teráskou o rozloze 24 m². Nedaleko domku využíváme taktéž prostor bývalého zahradnictví, který je vzdálen přibližně 100m od Zahradního domku, do prostoru máme přístup jenom my. Od Zahradního domku máme volnou přírodu cca 10 min velmi pomalou chůzí. Prostor Zámeckého parku využíváme po proškolení s paní Koblížkovou (zástupcem města Letohrad pro oblast problematiky parku), ročním období, s ohledem na rostliny.

LMŠ Strom života má kapacitu 15 dětí na den. Děti ke svému pobytu využívají jak prostor bývalého zahradnictví kde je umístěno tee-pee, ohniště, záhonky, venkovní kuchyňka, pilinový záchod, hromada hlíny a další koutky, které slouží k volné hře dětí. Využíváme také altán v Zámeckém parku a vyhlídky. Prostor sadu vzdáleného cca 0,5km nabízí dětem možnost záchytného bodu při delších výletech v podobě zahradní chatky disponující kamny.

LMŠ Strom života zahájil svou činnost v červenci 2014. Dětem ve věku 3 - 7 let zprostředkovává výchovný vzdělávací program.

3. PODMÍNKY VZDĚLÁVÁNÍ

3.1. Věcné podmínky

Dostupnost

S přihlédnutím na roční období je dostupnost LMŠ Strom života bezbariérová. Lze přijít pěšky (s kočárkem i s dítětem, které samo dojde), 3 min pomalou chůzí z Václavského náměstí Letohrad. K zázemí rodič nesmí zajíždět autem, jen ve výjimečných situacích (zásobování).

Zahraní domek - vybavení

Zahradního domek je tvořen dvěma obytnými vytápěnými místnostmi, kuchyní s jídelnou, koupelnou i toaletou, nevytápěnou místností (skladem, malou dílničkou) a spací místností s venkovní terasou. V zázemí jsou uloženy výukové a pracovní pomůcky, náhradní oblečení, děti se zde stravují formou soukromé aktivity rodičů. Hlavní pedagogická činnost probíhá v přírodě. Na tomto místě probíhá předávání dětí, pokud není předem domluveno jinak.

Prostor bývalého zahradnictví

Město nám dalo k dispozici prostor v bývalém zahradnictví, cca 1000m². Pozemek je travnatá plocha s 2 stromy (švestkami) a pokácenou švestkou, tee-pee, pilinovým záchodem. Děti zde využívají tvořivé koutky: ohniště, venkovní kuchyňka, hromada hlíny, koutek lezení (spadá větev), staveniště (hromada palet a prken) tvořivá truhla (náradí, výtvarné potřeby, celta, karimatky), záhonky.

Okolí

Od Zahradního domku máme volnou přírodu cca 10 min velmi pomalou chůzí s dětmi. Prostor Zámeckého parku využíváme po domluvě s městem, ročním období, s ohledem na chráněné rostliny. Využíváme altánu nedaleké vyhlídky za kaplí, dále prostoru sadu, louky, zahradní chatky s možností si zatopit v kamnech. Využíváme okolí Letohradu a místní části: Korýtka - potůček se studánkou, Hradisko, Kopeček, Bažantnici, Podměstí u splavu.

3.2. Psychomotorické podmínky

Pobyt v přírodě

Každodenní pobyt dětí v přírodě je garantem zdravého utváření osobnosti dětí. Příroda dětí dnes a denně naplňuje smysluplnými podmínkami. Děti mohou pracovat s různými materiály, které podněcují jejich tvořivost. Děti se učí přirozeným zákonitostem a souvislostem, které v nich rozvíjí pocit zodpovědnosti a sounáležitosti vůči všemu živému.

Skupina dětí

Skupina 15 dětí umožňuje 2 průvodcům individuální přístup k dětem a uplatňování respektujícího přístupu. Snažíme se, aby skupina byla věkově rozvrstvená, aby dětem umožňovala rozvíjet jejich sociální dovednosti. Fungování skupiny je dáno respektováním jednoduchých pravidel, které si děti postupně osvojují. Pravidla se vztahují na pobyt v lese i v zázemí LMŠ. Pravidla vytvářejí rámec bezpečnosti.

Malý heterogenní kolektiv přináší tyto výhody:

- širší možnosti uplatnění respektujícího přístupu oproti autoritativnímu přístupu,
- možnost utváření pravidel a programu společně s dětmi, společné domluvy,
- individuální přístup (evaluace dětí, možnost pedagogů vycházet individuálním potřebám dětí),
- rozvoj komunikačních dovedností u dětí,
- postupné utužování vztahů postavených na principech rovnoprávnosti oproti soutěživosti a sebesazování,

- přirozenější fixování morálních zásad a způsobů chování ve skupině.

Komunitní způsob fungování LMŠ

Komunitní způsob vedení LMŠ přináší dětem pocit, že školka je přirozeně integrovaná do života rodiny. Děti se tak mohou učit z širší palety vzorů, protože rodiče se podílejí svojí prací a účastí na budování a utváření celkové atmosféry školky. Pro děti je to cenná zkušenost, že každý může svým dílem obohatit společenství a že každý v něm má své místo.

Rodiče se účastní a podílejí na chodu LMŠ Strom života prostřednictvím:

- komunikace pedagogů s rodiči,
- společných příprav slavností,
- účastí na slavnostech,
- společného budování zázemí,
- dnů rodičů,
- schůzek s rodiči.

3.3 Životospráva

Pobyt dětí v přírodním prostředí

Specifikem lesních mateřských školek je intenzivní pobyt dětí v přírodě, jenž vytváří přirozený rámec zdravého životního stylu. Děti mají denně dostatek pohybu, jenž zvyšuje jejich fyzickou zdatnost. Proměnlivost přírody a počasí přirozeně zvyšuje jejich odolnost a imunitu a má hluboký význam ve vývoji dítěte.

Stravování

Stravování dětem zajišťují rodiče. Rodiče připravují ranní svačiny včetně pití, které si děti přinášejí v batůžku. Obědy zajišťují samotní rodiče, kteří k tomu mají k dispozici zázemí Zahradní domku. Strava odpovídá zásadám zdravého životního stylu, tzn. zelenina, obiloviny nejlépe celozrnné, luštěniny, jako doplněk mléčné výrobky, vejce, ovoce. Dvakrát týdně je součástí jídelníčku maso. Inspirujeme se zdravým talířem Margit Slimákové a zásadami vyplývajícími s čínské medicíny (v zimě více vařené a zahřívající stravy, na jaře naklíčená semínka a více syrové, ochlazující stravy v létě). Více o struktuře jídelníčku najdete na našich webových stránkách.

Pitný režim

Na dobrý pitný režim dohlíží pedagog. V rámci programu v lese mají děti pít v batůžcích od rodičů. Během celého dne mají děti k dispozici pitnou vodu, v zázemí dostávají děti teplý neslazený čaj.

4. ORGANIZACE VZDĚLÁVÁNÍ

4.1 Organizace řízení

Vnitřní = mezi zaměstnanci

- Pravidelné schůzky zaměstnanců,
- Schůzky se zřizovatelem,
- Individuální konzultace.

Vnější = komunikace s rodiči

- Individuální rozhovory,
- Elektronická pošta,
- Společná setkání s rodiči,
- Nástěnka.

4.2 Personální zajištění

Vzhledem ke specifickému zaměření LMŠ Strom života je na pedagogický tým kladen požadavek vzdělání v oblasti pedagogiky či v oblasti environmentálních studií, praxe s pedagogickým vedením předškolních dětí, zkušenosti s pobytem dětí v přírodě, akceptace pravidel Respektovat a být respektován, dobrá fyzická kondice, umět poskytnout první pomoc, kurzy Montessori a Waldorfské pedagogiky.

4.3 Spoluúčast rodičů

Chod LMŠ Strom života by se neobešel bez spolupráce rodičů. Rodiče pomáhají při rozvoji zázemí, spolupracují při přípravě akcí pořádaných pro děti, tzv. čtvrtletní slavnosti. Podílejí se na organizaci LMŠ Strom života. Mohou vést odpolední kroužky pro děti. Asistovat průvodcům a spolupodílet se na realizaci stravování.

Důvody spoluúčasti rodičů na chodu LMŠ Strom života:

- Svépomoc jako jeden z důležitých kritérií udržitelného rozvoje LMŠ.
- Vytvoření rodičovské komunity pro budování přátelských vztahů mezi rodiči, pedagogy a dětmi. Vzájemná podpora a komunikace dává dětem intenzivnější pocit zázemí a důvěru ve vedení LMŠ, umožňuje hladší řešení problémových situací.
- Dobrá komunikace pedagogů, rodičů a dětí jako základ porozumění specifickým požadavkům dítěte.
- Radost nad společnými prožitky a vytvořenými artefakty se stává spojnicí mezi „světem rodiny“ a světem dětí v LMŠ Strom života.

4.4 Pravidla lesa a LMŠ

Pro bezpečné a bezproblémové fungování a zdravý pobyt dětí v LMŠ Strom života jsou sepsána pravidla, se kterými jsou seznámeni všichni, kdo se provozu účastní. Pravidla jsou k dispozici na nástěnce na pozemku LMŠ Strom života i na webových stránkách jako součást provozního řádu (odstavec - 6 Pravidla pobytu v zázemí, odstavec - 6.2 Pravidla lesa).

Případné změny pravidel bývají předem avizovány.

4.5 Systém organizace vzdělávání

LMŠ Strom života má svůj program, rytmus a řád, který se odráží v každodenních aktivitách, v běhu týdne i koloběhu roku. Řád naplňuje děti potřebným pocitem bezpečí a jistoty, které jsou pevnou základnou pro jejich další rozvoj. Jako významný pedagogický prvek průvodci používají zpěv a hru na altovou flétnu.

Rytmus dne

Denní program je koncipován jasně, aby děti měly v povědomí, jaká aktivita bude následovat. Během dne se střídají dvě základní aktivity: aktivity volné a aktivity, které vznikají pod vedením průvodce, díky nimž děti dosahují zklidnění a koncentrace.

Celodenní provoz je **PO – PÁ: 7:15 – 16:00**

Během každodenního provozu se proměňují fáze volné (děti mají možnost spontánně utvářet své aktivity) a fáze, ve kterých pedagog přichází se vzdělávací nabídkou, kdy dětem aktivity zprostředkovává.

7:15 - 8:30 – Předávání dětí průvodcům, ranní samostatné aktivity dle výběru a zájmu dětí, 7:15 - 8:00 se mohou děti zúčastnit přípravy oběda (loupání, krájení, mytí), 7:30-8:30 je připravena výtvarná činnost spojená s tématem týdne a dle činnosti vlastní volby v zázemí Lesní mateřské školky, zpívání s hudebními nástroji.

8:30 – 9:00 – Ranní kruh, kterého se účastní všechny děti. Ranní rituál - probuzení a přivítání se se školkovým skřítkem Vítkem, psychomotorická cvičení, tanečky, říkanky, rozcvička těla i myslí. Následuje vzájemné seznámení se, uvedení do dne (nastínění programu, uvědomění dne - počasí, den v týdnu, měsíc). Společné rozhodování s dětmi nad denními aktivitami (každý řekne, co by chtěl ten den dělat, a bavíme se o tom, zda to můžeme naplnit).

9:00 - 11:00 – Odchod do přírody, osobní hygiena (umytí rukou), svačina v přírodě. Svačinu vnímáme jako důležitý bod naladění se na přírodu a na skupinku dětí na dané téma dne. Následuje volná hra dětí, popřípadě pracovní činnosti na pozemku (děti se podílejí na drobných pracích – úprava záhonů, příprava dřeva, odhazování sněhu), pobyt v lese s integrovaným enviromentálním programem.

11:00 - 11:45 – Kruhové hry, návrat do zázemí.

11:45 - 12:45 SOUKROMÝ OBĚD RODIČŮ

11:45 - 12:00 – Polední kruh, společná reflexe dne, zpívání s hudebními nástroji.

12:00 - 12:45 – Hygiena, před-obědový rituál (rytmizovaná průpověď, přání), říkanka, společný oběd. Děti si připravují stůl, myjí si talíř po polévce, uklízí po obědě stůl.

12:45 – 13:00 – Předávání dětí, které odcházejí po obědě domů.

13:00 – 13:30 – Pohlázení skřítky Vítky, čtení pohádky a příběhů navazující na téma dne a měsíce, děti relaxují, průvodci hrají na hudební nástroje a zpívají ukolébavky. Společné pro všechny děti.

13:30-14:30 – Předškolní příprava pro předškoláky. Klidové činnosti dětí, které neusnou. Příprava odpolední svačiny.

14:30– 15:00 – Odpolední svačina. Děti se spolupodílejí na přípravě svačiny (mažou si krajíc chleba, krájí zeleninu, připravují stůl a uklízí).

15:00 – 16:00 – Odpolední program, volný program v přírodě, výtvarné a pracovní činnosti s pomocí přírodních materiálů, pečení, spolupodílení se na úklidu a výzdobě zázemí jak v zahraním domku tak v prostoru bývalého zahradnictví.

15:00 – 16:00 – Vyzvedávání dětí.

16:00 – Návrat do zázemí LMŠ.

Měsíční rytmus

Pedagogický program vychází z rytmu roku a jeho měsíčních celků (integrované bloky). Každý měsíc dochází k proměnám přírody, které inspirují naši školkovou činnost. Děni v přírodě a v nás prožíváme skrze slavnosti a tematická setkání.

5. CHARAKTERISTIKA A OBSAH VZDĚLÁVACÍHO PROGRAMU

5.1 Zdroje pro vytvoření vzdělávacího obsahu

Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání

Vzdělávací obsah vychází z Rámcového vzdělávacího programu pro předškolní vzdělávání a je sestavený tak, aby díky jeho uplatňování bylo dosaženo klíčových kompetencí, jež jsou popsány v RVP PV.

Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání. 1. vydání, Praha: Výzkumný ústav pedagogický, 2004. 48 s. [cit. 2012-10-11]. ISBN 80-87000-00-5: Dostupné na www.vuppraha.cz

Alternativní směry v pedagogice

Koncept lesních mateřských škol

Lesní mateřská školka Strom života se ve svém pedagogickém pojetí inspiruje konceptem lesních mateřských škol, proto děti tráví většinu času venku v přírodě za každého počasí. Respektujeme právo na dětství a vývojové fáze dítěte. Velký důraz klademe na volnou hru, kde se děti mají možnost kreativně rozvíjet s výtvarnými, řemeslnickými a hudebními činnostmi. Děti se učí nápodobou, prostřednictvím zážitků a přímou zkušeností. Proto je zapojujeme do všech praktických činností, přípravy jídla, prostředním stolu, mytím nádobí, úklidu, zahradničení, opatrováním ohně, výroby předmětů denní činnosti aj. Ve školce třídíme odpad a kompostujeme.

Pro lesní mateřské školky je typické nezatěžování dětí klasickými hračkami. Děti mají k dispozici pracovní náčiní jako například hrabičky, lopatky, ale nejčastěji ke svým hrám využívají materiál, jež jim nabízí sama příroda (klacíky, členitost terénu, přírodniny atd.). Děti mají možnost používat hrnce, přebory, kladívka, pilky, nože (pod dohledem dospělé osoby) a další nádobí určené pro hru na život, ostatní hračky si děti vyrábí sami. Děti jsou odkázány mnohem více sami na sebe, na vlastní schopnost tvořit, schopnost imaginace, sociální dovednosti, samostatnost, zažívají pocit silného zájmu, objevitelské touhy, spolupráce. To jsou kompetence, které rozvíjejí pocit sebedůvěry.

Waldorfská pedagogika

Další naší velkou inspirací je waldorfská pedagogika, která nás učí uvědomit si nepostradatelnost denního řádu v životě dětí, ale také k rozvíjení vnímavosti k proměnám přírody během koloběhu roku. Pocit řádu a předvídatelnost některých dějů přináší do psychiky dítěte pocit bezpečí a stálosti věcí. Proto se také děti v LMŠ seznamují s pravidelnými slavnostmi, jež přirozeně odrážejí dění v přírodě a v sobě samém. Tím se stávají důležitým zastavením v každodenním bytí a také důvodem pro setkávání širší komunity s rodiči a blízkými dětmi.

Enviromentální výchova

Každodenní pobyt dětí v přírodě nás pedagogy přirozeně nutí sáhnout k dalšímu zdroji inspirace, kterým je environmentální výchova. Děti jsou skrze hry a motivaci průvodce přirozeně vedeny k hlubší vnímavosti vůči přírodním dějům a tím k uchopení jemných zákonů, ze kterých je přírodní dění utkáno. U dětí se tak zcela nenásilnou formou utváří pozitivní vztah k přírodě a také touha ji chránit, což je jeden z hlavních cílů environmentální výchovy. Jeden z hlavních důvodů pro rozvoj těchto kompetencí je bytí v přírodě po co nejdelší dobu za každého počasí.

Montessori pedagogika

Montessori pedagogika je inspirací pro lesní mateřské školky zejména tím, že vychází z potřeb malého dítěte, učí rozvíjet jeho smyslové vnímání, kterým objevuje okolní prostředí, ale i samo sebe. Pedagog v tomto přístupu podporuje přirozený zájem dítěte, pomáhá mu zafixovat si své pracovní návyky a řád, i vytvářet si svůj vlastní názor. Veliká důležitost je kladena na individuální vývoj jedince v jeho senzitivním období. Využíváme principů trojsložkového učení a rozvoji všemi smysly. V zázemí jsou umístěny některé pomůcky rozvíjející praktický život, počítání a psaní. S dětmi využíváme tuto metodu, která může být aplikovaná v běžném životě bez náročnosti přípravy prostředí.

Respektovat a být respektován

Pedagogové ve svém přístupu k dětem využívají zásad Respektovat a být respektován. Děti jsou vnímány v komunikaci a společném rozhodování jako partneři, kteří se mohou na společném rozhodování podílet. Spolu s dětmi jsou utvářeny aktivity. Každý má prostor vyslovit svůj názor. Také se učíme naslouchat a respektovat názor či postřeh druhého. Děti se za podpory pedagoga učí důstojně zvládat konfliktní situace. Pedagog je průvodcem dítěte na jeho cestě za poznáním. Mnoho aktivit vzniká na základě impulsů, se kterými děti přicházejí. Pedagog je pouze dále rozvíjí a pomáhá je uchopit v širším rámci, popřípadě zjistit pocit bezpečí. Jeho cílem je probouzet aktivní zájem dětí a chuť dívat se kolem sebe, naslouchat a pozorovat. Pedagog se stává iniciačním a motivačním prvkem ve skupině nikoliv tím, že by úkoloval, ale tím, že utváří vhodné prostředí k tvořivé a bezpečné činnosti dětí.

Prožitkové učení

Další metodou, která přirozeně vyvěrá z přírodních podmínek lesní mateřské školky, je prožitkové učení. Dětem nejsou předávány hotové informace, hračky, názory, postoje. Dítě dochází k vlastním závěrům na základě prožité zkušenosti. Vše okolo si může ohmatat, prožít, zakusit (samozřejmě v rámci pravidel bezpečnosti) a tím si utvářet reálnou představu o možnostech okolního světa.

Situační učení

Díky intenzivnímu pobytu v proměnlivém přírodním prostředí jsou děti mnohem více konfrontovány s různými předvídatelnými i nepředvídatelnými situacemi a to nahrává k tzv. situačnímu učení. Reálné situace vzniklé během pobytu v lese dávají dětem možnost rozšiřovat svoje sociální dovednosti. Uvědomovat si vlastní možnosti a tím rozvíjet schopnost jednat a hledat smysluplná řešení. Pedagog se jim v tomto procesu stává oporou a průvodcem.

5.2 Vzdělávací program

Důležitou součástí vzdělávacího programu je práce v integrovaných měsíčních blocích. Každý měsíc ve vzdělávacím programu je zastřešen jednotným tématem, z něhož veškerá vzdělávací nabídka a práci s dětmi vychází.

Vzdělávací nabídka

Vzdělávací nabídka je taková, aby přirozeně rozvíjela všechny kompetence vytyčené v Rámcovém vzdělávacím programu. Jsou to tyto: kompetence k učení, kompetence k řešení problémů, kompetence komunikativní, kompetence sociální a personální, kompetence činnostní a občanské kompetence. Vzdělávací obsah pedagogické koncepce LMŠ Strom života se pokouší zahrnout všechny vzdělávací oblasti, kterými jsou: dítě a jeho tělo, dítě a jeho psychika, dítě a ten druhý, dítě a společnost, dítě a svět.

Děti jsou tedy provázeny jedním zvoleným měsíčním tématem (například téma: Měsíc září- doba sklizně s podtématem: Poprvé ve školce). Toto téma je dětem prezentováno v různých provázaných aktivitách (tj. integrovaný měsíční blok), které jsou smysluplně umístěny v denním řádu či v průběhu měsíce. Jsou to tyto aktivity:

- **Cílená nabídka pedagoga:** dětem jsou nabízeny hry, básničky, pohybová říkadla, písničky (i s hudebními nástroji), tvořivé aktivity, práce na pozemku, práce s knihami a didaktickými pomůckami, četba atd., které se většinou odehrávají na pozemku klubu, popřípadě po obědě v zázemí Zahradního domku. Dvakrát týdně je program zpestřen přítomností rodilé mluvčí.
- **Volná hra dětí:** je nedílnou součástí přirozeného rozvoje osobnosti u dětí předškolního věku. Děti u ní mají možnost rozvíjet většinu cílových kompetencí. Pro volnou hru v LMŠ Strom života je vymezen ranní čas při předávání dětí a taky doba během pobytu v lese.

- **Enviromentální výchova:** pedagog dětem nabízí aktivity, jež mají dětem pomoci v chápání přírodních dějů, poznávání přírody a přirozené provázanosti dění. V LMŠ Strom života se převážně odehrává během pobytu dětí v lese nebo návštěvou zajímavých osobností, které mohou děti inspirovat vlastním postojem k životu spojeným s rozvojem udržitelného provozu.
- **Předškolní příprava:** v Stromu života probíhá denně v rámci dopoledního programu a v odpolední fázi, kdy se u předškolních dětí pedagogové soustředí, mj. na základě pracovních listů o dosažení školní zralosti. Předškolní výchova obsahuje grafomotorická cvičení pro rozvoj jemné motoriky, předmatematickou výchovu pro uchopení základní matematické představivosti, základní znalost abecedy a čísel, logopedická cvičení, znalost barev a rozvoj logického myšlení.
- **Kroužky:** probíhají ve čtyřech odpoledních blocích, jež jsou součástí vzdělávací nabídky LMŠ Strom života. Jsou to kroužky anglický, výtvarný, muzikální (muzikohraní) a kutílkovský. Tyto kroužky reflektují měsíční téma.
- **Mimoškolní aktivity:** děti v LMŠ nejsou fixovány pouze na prostředí a bezprostřední okolí. Součástí vzdělávací nabídky v každém měsíci bývají i aktivity, které rozvíjejí i kompetence činnostní a občanské. Jsou to například návštěvy řemeslníků, divadla, koncertů, výlety.
- **Tvořivé prostředí:** součástí vzdělávací nabídky je i tvořivé prostředí jako stavební koutek, hromada hlíny, dřevěné hračky v interiéru zázemí, didaktické hračky, pomůcky. V současné době začínáme s realizací přírodní zahrady se zookoutkem a vybudování zázemí maringotky v bývalém zahradnictví, která nabídku tvořivých koutků ještě rozšíří.
- **Zaměření na sebeobsluhu:** každodenní pobyt venku si klade vyšší nároky na samostatnost a sebeobslužnost dětí. Tyto kvality se také snažíme u dětí cíleně rozvíjet. Děti si míjí po sobě nádoby, připravují a uklízí po obědě a svačině a další.
- **Slavnosti:** jsou jedním ze specifíků naší lesní školky. Slavnosti jsou součástí měsíčního programu. Jsou také motivačním prvkem každodenních aktivit dětí, zdrojem radosti při společných setkání vedení, rodičů, dětí a pedagogů LMŠ Strom života.

5.3. Metody výchovně-vzdělávací činnosti

V LMŠ používáme následující metody výchovně-vzdělávací činnosti:

- **Pozorování:** rozvíjí u dětí schopnosti zaměřit svou pozornost na detail, soustředit se a hledat v přírodě podobnosti a rozdíly. Pozorování zejména proměnlivosti ročních období, sledování proměny počasí, srážky a jejich vliv na stav vody ve vodních plochách, sucho a jeho vliv na rostliny, mráz a jeho vlivy, charakter půdy, proměny rostoucích rostlin a stromů, ale hlavně také vše živé v lese, v zahradě, na louce a na poli – hmyz, brouky, zvířata, vodní živočichy, ptáky.
- **Experiment:** směřování k rozvoji poznání na základě vlastní zkušenosti. Děti se neustále ptají a pomocí experimentů nacházejí na své otázky odpovědi a ověřují si jednotlivé hypotézy (např., které potraviny se na kompostu rozkládají rychleji, experimenty s vodou při působení mrazu, tepla aj.)

- **Nápodoba:** napodobování chování a činnosti pedagogů. Vedení dětí k samostatnosti ve veškerých sebeobslužných činnostech, podílení se dětí na chodu a fungování lesní mateřské školy. Zejména příprava společného jídla, pracovních činností, práce na zahradě – sázení, zalévání, sběr dřeva, úklid, ale i komunikací a řešení konfliktů.
- **Projektová výchova:** pomocí různých environmentálních projektů poskytovat dětem možnost něco konkrétního zjistit. Práce s myšlenkovou mapou, motivace dětí k zapojení všech smyslů a k využívání již získaných zkušeností a znalostí. Projektová výchova rozvíjí myšlení, schopnost spolupráce a řešení problémů. Při projektové výchově je vycházeno ze zájmu dětí.
- **Exkurze:** pobyty v přírodě jsou doplněny o výlety do města a kulturních institucí (muzea, knihovna, divadelní představení, návštěvy jiných škol LMŠ, MŠ, ZŠ, návštěva farmy se zvířátky, řemeslníků a zajímavých osobností).
- **Práce s pohádkou a příběhem:** příběhy, pohádky a jejich dramatizace má pro předškolní děti velmi velký význam. Opakování příběhů a práce s příběhem v průběhu několika dnů, po delší dobu. Prožívané obrazy z příběhů obohacují dětskou duši, rozvíjí fantazii a vytvářejí základ pro budoucí postoje. Vypravěč (pedagog) rozvíjí u dětí jazykové kompetence díky melodii, rytmu, tempu a výrazu příběhu.
- **Umělecké činnosti:** zejména výtvarné, hudební a dramatické činnosti. Kladení důrazu na prožívání barev a prožitek rytmu hudby, což má významný vliv na harmonizaci osobnosti dítěte, rozvíjení fantazie a kreativity. Dramatizace, hraní rolí a improvizace prohlubuje vyjadřování a osobité myšlení. Děti nejsou navzájem srovnávány pomocí výkonů.
- **Volná hra:** při volné hře, děti projevují své vlastní tvůrčí schopnosti a vůli. Přirozeně se učí vzájemné komunikaci, spolupráci a řešení konfliktů ve skupině vrstevníků. Jsou preferovány hračky z přírodních materiálů, oblé tvary a přirozené odstíny barev – les, zahrada, louka, pole jsou přesně takovou ideální hernou. Protože vše, co působí na dětské smyslové orgány, s čím si dítě hraje, v jakém prostředí se pohybuje, ovlivní jeho fantazii, tvořivé síly a svobodný vývoj. Podobné přirozeně působící prostředí by mělo být vytvořeno i v zázemí školky.

Cíle EVVO

Základním cílem EVVO je:

- Naučit děti, přiměřeně jejich věku, žít v souladu s přírodou, s přírodním přirozeným prostředím a respektovat zákonitosti trvale udržitelného zdroje.
- Snažit se o formování správného vztahu k přírodě a ke všem jejím složkám.
- Vytvářet základní znalosti o přírodním prostředí, jeho zákonitostech, o ekologických problémech současné společnosti a jejich možné nápravě.
- Posilovat pozitivní vztah, úctu a sounáležitost člověka k živé i neživé přírodě.
- Podporovat u dětí vytváření a prohlubování ekologického životního stylu.
- Vytvářet a upevňovat základní lidské hodnoty a morální zásady.
- Motivovat a podporovat k aktivnímu zapojení při péči o životní prostředí.
- Podporovat poznání a prožívání různých přírodních ekosystémů v svém blízkém okolí, vytvářet si vztah k místu a prostředí.

- Podporovat vnímání koloběhu života, vnímání, že svět má svůj řád, je rozmanitý, pozoruhodný a neuvěřitelně pestrý.
- Podporovat osvojování si základních činností péči o okolí a spoluvytváření bezpečného a zdravého prostředí.
- Podporovat pochopení možných nepříznivých vlivů člověka na životní prostředí a jakým způsobem tomu můžeme zabránit.
- Vhodně působit na rodiče, zapojovat je do environmentálních programů a aktivit.
- Zaměřovat se na zdravé stravovací návyky, využití biopotravin, dodržování pitného režimu.
- Dbát na hospodaření s vodou a energiemi, recyklace odpadu.
- Kompostování biologického odpadu.
- Umožňovat další vzdělávání pedagogických pracovníků v oblasti environmentální výchovy.

5.4 Hodnotová východiska práce pedagogů

- Pedagogové považují prostředí lesa/přírodní prostředí za prostor vhodný pro výchovu a vzdělávání. Zároveň jej vnímají jako prostor, kde děti mohou získat nepřeberné množství zkušeností.
- Pedagogové považují za důležité, aby děti vnímaly les/přírodu jako přirozený základ života a aby se přírodní prostředí učily dobře poznávat v jeho souvislostech a zákonitostech.
- Pedagogové se snaží s dětmi sdílet radost z pobytu v přírodě. Snaží se vytvářet láskyplné prostředí a zároveň prostředí, kde humor má své místo. Tyto aspekty výchovy vnímají jako jedny z nejpodstatnějších, bez kterých se lidé v životě neobejdou.
- Pedagogové poukazují na skutečnost, že děti patří k jednomu živému celku, jsou součástí přírody a zároveň společnosti. Příroda se proměňuje v čase, děti to prožívají mj. při slavnostech, které tyto změny provázejí.
- Pedagogové při své výchovně-vzdělávací práci zdůrazňují aspekt udržitelnosti životního prostředí v protikladu ke konzumnímu způsobu života.
- Pedagogové vedou děti k podporování slabšího silnějším, k vědomí nutnosti týmové spolupráce, dohody a respektu. Chtějí vést děti k samostatnosti.
- Pedagogové vychovávají pro praktický život.

5.5. Hodnoty a jejich poznávání v rámci výchovně-vzdělávacího procesu

Při své práci se pedagogové snaží vědomě předávat hodnoty, které jsou jim blízké, jako například svoboda, odpovědnost, rovnost, pravdomluvnost. Tato vědomá práce s hodnotami je zakomponována do každodenních aktivit, které jsou dětem nabízeny. Děti mají například možnost hlasovat o tom, na které místo se chtějí do lesa vydat. Svobodně mohou spolurozhodovat o plánu dne. Při pobytu v přírodě mohou děti plně pociťovat svobodu, ve smyslu volnosti prostranství a krásy, které nabízí (modré nebe nad hlavou, vnímání zvuků lesa v tichosti atp.), ale současně poznávat i hranice takové svobody – krutost zimy, žár slunce, nebezpečí pádu. V komunikaci s dětmi se pedagogové snaží o to, aby děti věděly, že mají jejich důvěru a také obráceně. K tomu slouží dodržování jednoduchých pravidel, např. odstup od ohně, nešermování s klacky. Je důležité vést děti i k tomu, aby si uvědomovaly odpovědnost samy za sebe, či lépe vědomí vlastního těla. V přírodním prostředí jde také možná lépe než jinde zažívat naplno vědomí práva na život – koloběh života, péče o zvířátka, vnímání potřeb lidí versus život lesa. V pedagogické činnosti LMSŠ Strom života jde tedy mj. i o to, aby poznávání a prožívání základních lidských hodnot a univerzálních hodnot, bylo nedílnou a zároveň přirozenou součástí školkového dne.

Jako stěžejní pro tvorbu i realizaci výchovně-vzdělávacího programu považujeme tyto hodnoty:

a) Bezpečí

Děti jsou chráněny jasnými pravidly, ve kterých mají oporu pro svobodné navazování vztahů s ostatními.

Pravidla pro bezpečí:

- Mně se to nelíbí, nejdůležitější pravidlo, které je jasným signálem druhému, aby zastavil své jednání.
- Vždy, když si nevím rady, zavolám dospělého, který mi pomůže.
- Když potřebuji na záchod, oznámím to dospělému.
- Když si hraji, stále mám dospělého na dohled (hlavně v lese).
- Jsem-li volán jménem, vždy odpovím (zastavím se a otočím se k němu).
- Při jídle sedím a věnuji se pouze jídlu.
- Uklízím si po sobě svoje věci.
- Nepřináším si z domova žádné hračky.
- Při odpočinku jsem potichu a neruším ostatní.
- Pravidla lesa viz kapitola 6. pravidla Lesního klubu- Strom života, 6.2. Pravidla lesa.

b) Dobré mezilidské vztahy

Je kladen důraz na dobré vztahy dospělých k dětem i na vztahy mezi dětmi navzájem.

- **Úcta ve vzájemných vztazích:** neposmívám se druhým, nepoužívám k oslovení hanlivých jmen, dělám legraci, jen když to druhému nevadí.
- **Přátelství a vzájemná pomoc:** Přátelství podněcujeme pomocí příběhů (o zvířatech, květinách), kde je dobrý konec podmíněn vzájemnou pomocí a přátelstvím. Děti povzbuzujeme, aby o sobě mluvily (ostatní je tak lépe poznají) a aby si pomáhaly (např. otevření svačiny, pomoc při lezení do kopce, nesení klacíků, vyrobení hračky, nalití čaje pro všechny).
- **Empatie:** Dětem pomocí příběhů ukazujeme, jak se vcítit do druhého a jak mu pomoci (v rámci svých sil). Pokud jedno dítě nechtěně ublíží druhému, vedeme ho k tomu, aby se sám snažil vyřešit situaci - útěcha, pofoukání, omluva. Snažíme se, aby si děti všimaly smutku nebo bolesti druhých a pokusily se je řešit.

c) Pravda

K dětem přistupujeme vždy pravdivě. Ukazujeme jim, že pravda, ač je někdy nepříjemná, je pro život důležitá. Dáváme pozor, abychom nezaměnili lež za fantazii. V tomto věku se dětem občas stírá rozdíl mezi realitou a fantazií (mají svůj svět plný zázraků).

Proč děti lžou? Často ze strachu nebo získání pozornosti. Tím že vytváříme bezpečné prostředí a děti tzv. nevyslycháme a nesoudíme, předcházíme lhaní ze strachu. Téma cti a pravdomluvnosti mají děti opět možnost prožít v našich příbězích (Rytířské ctnosti). Máme témata dobrých skutků – máme i váhy, kde vážíme dobro a zlo (Michaelské období).

d) Svoboda

Umožňujeme dětem prožít svoji svobodu v bezpečném rámci - např. výběr cíle vycházky, výběr písničky, výběr knížky na čtení). Při rozdílných názorech ukazujeme, jak situaci řešit -např. hlasování, domluva. Pokud je potřeba dodržet určité pravidlo, nabízíme alespoň možnosti - např. Když dítě nechce u jídla sedět, nabídneme několik míst k sezení. Ukazujeme dětem, že každá svoboda má svoje hranice - viz hodnota Bezpečí (pravidlo To se mi nelíbí), Svoboda pohybu.

e) Odpovědnost

Odpovědnost za své skutky. Co udělám, co řeknu, má své následky. Umožňujeme dětem prožít dopadu přirozeného důsledku jejich činnosti.

Používáme pravidla a příběhy, které děti učí, že mají svoji hlavu, sílu a moc věci rozhodovat, zastavit a sdělovat své pocity, názory, nemusí k tomu používat fyzickou sílu, křik, vztek, lži.

5.4 Měsíční celky (integrované bloky)

ZÁŘÍ:

Téma – sklizeň (plody – ovoce, obilí – žně „od klásku k chlebu“, pečení housek), odlet ptactva.

Princip – vděčnost za dary

Slavnost – podzimní slunovrat.

ŘÍJEN:

Téma – stromy, řemesla, materiály.

Výlet – návštěva řemeslníka

Princip – odvaha, váhy: dobro X zlo

Slavnost - Michaelská (v rámci školkového programu)

Návštěva hrnčíře.

LISTOPAD:

Téma – usínání přírody, zimní spáči, stromy, rostliny.

Slavnost – sv. Martin (v rámci školkového programu)

Princip – dělení se o něco

Návštěva koncertu, divadla.

PROSINEC:

Téma – advent, Vánoce, čekání na světlo.

Princip – obdarování, soucit a štedrost sv. Mikuláše a sv. Martina

Slavnost – Mikuláš (s rodiči, pro veřejnost).

V případě zájmu vánoční slavnost organizovaná rodiči.

Návštěva kostela s betlémem.

LEDEN:

Téma – vesmír, stopy, kůra, pupeny.

Slavnost - putování se třemi králi (vnitřní v rámci školkového programu)

Princip – Jsem součástí celku

Návštěva výstavy, muzea.

ÚNOR:

Téma – masopust, stopy, pupeny, kůra, zdraví, lidské tělo.

Slavnost - masopust (v rámci školkového programu)

Princip – radost, zdraví

Návštěva lékárny.

BŘEZEN:

Téma – probouzení přírody, návrat ptáků, první jarní kytičky, mláďata.

Slavnost – Morana (s rodiči, pro veřejnost)

Princip – čin pro druhého

Návštěva domova důchodců.

DUBEN:

Téma – mlád'ata a rostliny, Velikonoce.

Velikonoční týden

Princip – naděje a nový začátek

Výlet – farma.

KVĚTEN:

Téma – voda a život v ní, květiny

Studánková slavnost (v rámci školkového programu)

Princip – srdce pro maminku (zemi)

Výlet k vodě.

ČERVEN:

Téma – broučci, hmyz.

Slavnost – Svatojánská (s rodiči, pro veřejnost)

Princip – porozumění

Výlet vlakem.

6. EVALUAČNÍ SYSTÉM

6.1 Evaluace dětí

- Evaluace dětí probíhá na základě průběžného sledování dětí a zapisování do třídní knihy pedagoga. Závěry jsou v případě potřeby předávány rodičům formou osobního sdělení. Osobní kontakt rodiče a pedagoga je vítaný, prostor pro rozhovor je vyhrazen v době předávání dětí, na rodičovské schůzce, na individuální předem sjednané schůzce.
- V rámci emailové korespondence a také prostřednictvím aktualizovaného webu informujeme o uplynulých událostech zpravidla fotografiemi, případně krátkým popisem dne, oslavy, týdne atp.
- Pro účely informovanosti natáčíme průběžně videa, která zrcadlí celkovou atmosféru prostředí LMŠ Stromu života.

6.2 Evaluace pedagogů

- Interní evaluace pedagogů probíhá v rámci LMŠ Strom života průběžně, zároveň také pravidelně na evaluačních schůzkách. Probíhá také externí supervize v rovině pedagogicko-psychologické.
- Pedagogové si vedou pedagogický deník s měsíčními plány, dílčími přípravami, novými vhodnými aktivitami, včetně vlastní reflexe a návrhů na zlepšení.
- Probíhají hospitace z jiných a do jiných lesních mateřských školek za účelem vzájemných konzultací, prohlubování zkušeností a dalšího pedagogického růstu.
- Pedagogové jsou motivováni k návštěvám odborných seminářů a výchovně-vzdělávacích kurzů.
- Sledujeme odborné články, časopisy a závěrečné práce s tématem lesní mateřské školy, environmentální výchova, předškolní vzdělávání.

7. ADRESÁŘ ŠKOLSKÝCH PORADENSKÝCH PRACOVIŠŤ A ODBORNÉHO MULTIDISPLINÁRNÍHO TÝMU

Pedagogicko-psychologická poradna

Pedagogicko-psychologická poradna Ústí nad Orlicí
Adresa: Královehradecká 513, 562 01 Ústí nad Orlicí
Email: info@pppuo.cz
Telefon: +420 465 521 396, +420 776 611 695

Pediatr

Dětský a dorostový lékař
MUDr. Lenka Stejskalová
Družstevní 815, 561 51 Letohrad
Telefon: +420 465 620 753

MUDr. Jarmila Janáková
Družstevní 815, 561 51 Letohrad
Telefon: +420 465 620 752

Zubní lékař

MUDr. Petr Šrámek
Družstevní 815, 561 51 Letohrad
Email: sramek@seznam.cz
Telefon: +420 605 528 284